

Володимир КАЧМАР,
orcid.org/0000-0003-4026-7642
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри новітньої історії України імені Михайла Грушевського
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) wkachmar13@gmail.com

Назар МЕЛЬНИК,
orcid.org/0009-0004-9391-019X
студент III курсу історичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) g4299032@gmail.com

ІСТОРІЯ ШАХІВ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (СЕРЕДИНА XIX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)

У статті розглянуто історію розвитку гри в шахи в середовищі Львівського університету протягом XIX століття та її вплив на культурне та академічне життя університету. Шахи відомі як не лише популярний вид інтелектуальних розваг, але й інструмент для розвитку аналітичного та стратегічного мислення. В статті розглядаються основні етапи розвитку шахової діяльності у Львівському університеті, починаючи з середини XIX століття. Автори зазначають, що історія розвитку шахів у Львові, включно з Львівським університетом, пройшли кілька основних етапів становлення: починаючи від гри у кав'ярнях до всесвітньовідомого шахового осередку.

Особлива увага приділяється іменам видатних шахістів Львівського університету, які брали участь у шахових змаганнях місцевого та міжнародного рівня. Також, стаття розглядає вплив шахів на культурний контекст університету, їх використання для виховання студентів та як спосіб сприяння інтелектуальному обміну і мисленню. Досліджуються ініціативи з організації шахових турнірів та заходів для сприяння поширенню цієї гри серед студентів та академічної спільноти Львівського університету.

Значна увага приділяється внеску львівських шахістів, основна частина яких була пов'язана з Львівським університетом, у світові шахи та їхні досягнення. Стаття досліджує взаємозв'язок між розвитком шахів у Львівському університеті та соціокультурним середовищем того часу, висвітлюючи роль шахів у формуванні ідентичності та культурних традицій серед студентського колективу. Описуються шахові турніри, в яких брали участь представники Львівського університету, зокрема їх формат, рівень учасників та вплив на розвиток шахів у Львові.

Важливо зауважити, що Львівський університет, як і багато інших вищих навчальних закладів, міг похвалитися активною шаховою спільнотою. Студенти, викладачі та інші співробітники університету брали участь у шахових змаганнях, організовували турніри та покращували свої навички у шаховій майстерності.

Ключові слова: історія шахів, Львівський університет, Львівський шаховий клуб, Шаховий клуб ЛНУ ім. І. Франка, шахісти Львівського університету.

Volodymyr KACHMAR,
orcid.org/0000-0003-4026-7642
Doctor of Historical Sciences, Professor,
Professor at the Mykhaylo Hrushevskyy Department of Contemporary History of Ukraine
Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Ukraine) wkachmar13@gmail.com

Nazar MELNYK,
orcid.org/0009-0004-9391-019X
3rd year student at the Faculty of History
Ivan Franko National University of Lviv
(Lviv, Ukraine) g4299032@gmail.com

HISTORY OF CHESS AT LVIV UNIVERSITY (MIDDLE OF THE 19TH – EARLY 21ST CENTURY)

The article examines the history of development of chess in the surrounding of Lviv University during the 19th century and its influence on the cultural and academic life of the University. Chess is known as not only a popular form of intellectual entertainment, but also a tool for developing analytical and strategic thinking. The article examines the main stages of development of chess activity at the Lviv University, starting from the middle of the 19th century. The authors note that the history of development of chess in Lviv, including Lviv University, went through several main stages of development: from playing in coffee shops to a world-famous chess center.

Special attention is paid to the names of outstanding chess players of Lviv University who participated both in local and international chess competitions. Also, the article examines the impact of chess on cultural context of the University, its benefit for student education, and as a way of promoting intellectual exchange and thinking. Initiatives to organize chess tournaments and events to promote the spread of the game among students and the academic community of Lviv University have been studied.

Considerable attention is paid to the contribution of Lviv chess players, most of whom were associated with Lviv University, to world chess and their achievements. The article examines the relationship between the development of chess at Lviv University and the socio-cultural environment of that time, highlighting the role of chess in the formation of identity and cultural traditions among the student community. Chess tournaments in which representatives of Lviv University took part are described, in particular their format, level of participants and influence on the development of chess in Lviv.

It is important to note that Lviv University, like many other higher educational institutions, could boast of an active chess community. Students, professors and other employees of the University participated in chess competitions, organized tournaments and improved their skills in chess mastery.

Key words: *history of chess, Lviv University, Lviv Chess Club, Chess Club of Ivan Franko National University of Lviv, chess players of Lviv University.*

Постановка проблеми. Після проведення першого міжнародного шахового турніру у Лондоні в 1851 році, гра шахи стала популярним видом масового спорту, доступним для всіх, а не лише для елітних верств суспільства. Цей розвиток сприяв формуванню та прийняттю загальних правил та норм для шахового спорту в усьому світі і сприяв заснуванню Міжнародної федерації шахів (FIDE – Federation Internationale des Echecs) в 1924 році.

У Львові та Галичині ця тенденція також була важливою. Це місто відчувало на собі вплив історії, і шахи стали важливою частиною спортивного життя Львівського університету та регіону в цілому.

Шахи не тільки наука, в якій можна виявити певні закони та загальні правила гри, але і мистецтво, яке вимагає творчості та багатої уяви. Як художник відображає свою індивідуальність в своїй роботі, так і гравець в шахи відображає свій характер у партії. Таким чином, шахи сучасності можна описати як поєднання мистецтва та глибокого наукового дослідження, а також як вид спорту, що ставить на мозок гравця великі вимоги та випробовує його нерви.

Теперішні шахи щораз глибше досліджують і удосконалюють. Багато шахових книг різними мовами, шахові журнали у кожній країні, часті міжнародні турніри, де зустрічаються старші й молодші шахісти, все це допомагає новим талантам краще розвиватися, скорше вбиватися в силу і

йти на перебіг навіть з найсильнішими шахістами світу (Попель, 1943: 8).

Дана стаття представляє першу в дослідженні історії шахів у Львові можливість розглянути тенденції розвитку шахів у місті з перспективи шахової діяльності Львівського університету. Не менш важливим являється значення Львівського університету у становленні місцевих та всесвітньо відомих шахістів, у яких певний період життя був переплетений з університетом. Багато з цих шахістів або навчалися шаховому мистецтву у Львівському університеті (це особливо помітно наприкінці ХІХ ст.), або змогли розвинути свої навички безпосередньо під час навчання або наукової роботи у ньому.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідження історії шахів у Львові та загалом в Україні, тематика не популярна у сучасному колі істориків. Про розвиток шахів у Львові можна довідатися із небагатьох статей та публікацій Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського. У цьому відношенні важливо зазначити таких дослідників, як Антон Литвинець та Андрій Сова. Також не менш важливим є книга Юрія Семенка «Шахи в Україні: нариси з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі». Праця загалом написана у вигляді розповіді про основні події, етапи розвитку шахів в Україні, велика частина цієї праці присвячена персоналіям українським шахістам періоду ХХ ст. Окремої частини про розвиток шахів у Львові не подано,

однак у різних розділах є поодинокі інформації пов'язані як зі Львовом так і з Львівським університетом. У Львові останніми роками опублікували дві книги про розвиток шахів у регіоні, це книга міжнародного гросмейстера з шахів Михальчишина Адріана «*Львів – Шахова столиця України*» та книга спортивного журналіста Івана Яремко «*Романтик шахів і його епоха. Степан Попель*». Дві книги являються яскравими прикладами спроби журналістів написати історичні праці. Фактичний матеріал рідко спирається на джерельну або літературну базу. Багато моментів історії шахів у книгах не висвітлені або взагалі забуті. Конкретно, праця А. Михальчишина важлива та актуальна лише у розділі про радянський період львівських шахів, так як автор був прямим очевидцем та дійовим лицем тих подій. Праця І. Яремко важлива лише у значенні біографічної історії Степана Попеля, подано окремими розділами статті різних дослідників життя відомого шахіста, таких як Орест Попович, Петро Безпалько та ін. На сьогодні досліджень з історії шахів загалом у Львові чи в Україні вкрай мало. Вітчизняні історики не приділяють достатньої уваги історії розвитку шахового руху, тому залишається досить багато білих плям, перспектива для вирішення яких наразі невідома.

Мета дослідження. Метою публікації є реконструювання картини загальних тенденцій, особливостей та основних аспектів розвитку шахів у Львівському університеті.

Виклад основного матеріалу. Перші згадки про шахи у Львові можна віднайти на шпальтах австрійських газет, які датуються серединою XIX ст. Так, віденська газета *Schachzeitung* повідомляє, що у Львові шахи користувалися популярністю і досить часто столики у кав'ярнях та цукернях займали шахісти, приходячи з власним шаховим інвентарем. Також за ініціативи професора Лаврівського та кількох студентів Львівського університету, шахи поширилися у студентському середовищі (Яремко, 2009: 11).

Уже в XIX столітті, зокрема в 90-х роках, в Львові відзначився активний розвиток шахового руху. Шахові ентузіасти стали все частіше збиратися для гри у громадських закладах, серед яких варто згадати відому «Віденську кав'ярню». Один із зятів власника цієї кав'ярні, Олександр Лорія, виявив великий інтерес до шахів. Цей юрист за освітою облаштував спеціальне приміщення для шахових баталій та регулярно запрошував відвідувачів та шахістів для партій. Ця ініціатива сприяла зростанню популярності шахів у Львові, і число їхніх прихильників почало зростати.

25 листопада 1894 року, в той рік, коли відбувся перший у місті футбольний матч, 45 осіб зібралися у «Гранд готелі» і створили Львівський шаховий клуб (далі – ЛШК), та як вступний внесок мусили заплатити – 1 злотий. Обрали президента клубу – графа Міхала Мйончинського, який відразу взявся до організації клубного чемпіонату. ЛШК у грудні того ж року провів два гандикаптурніри з шахів серед чотирьох найсильніших членів клубу, це два перші офіційні шахові турніри у Львові. Незвичним було положення турнірів, вони не відбувалися, як класичні шахові турніри. Гравців було поділено на п'ять груп залежно від сили гри, згідно з положенням, друга група учасників отримала від першої групи – пішака та право першого ходу, третя – якість та право першого ходу, четверта – коня, а п'ята – туру (*Gazeta Lwowska*, 1894).

У першому львівському гандикап-турнірі, який відбувся 2-го грудня, перемогу отримав Александер Ян Осуховські, другим фінішував – Тадеуш Буяк, третім – Ян Вишневецький, а четвертим – Ігнацій фон Попель. У другому львівському гандикап-турнірі, який відбувся 9-го грудня, перше місце завоював попередній переможець – Александер Ян Осуховські, друге місце на цей раз отримав – Генрик Фейгенбаум, третє – Ігнацій фон Попель, четверте – Казимир Вейдліх. На превеликий жаль, немає відомостей про кількість набраних очків учасниками турнірів для цілісної картини. Після закінчення останнього турніру у часописі «*Gazeta Lwowska*» дано такий коментар: «Багато партій на цьому турнірі були з правильними та красивими ідеями. Наступного року клуб має намір організувати більш масштабний турнір з більшими призами» (*Gazeta Lwowska*, 1894). Зусиллями учасників ЛШК заходи організовувалися аж до початку Першої Світової війни.

«Гранд Готель» став шаховим осередком Львова, хоча шанувальники цієї гри продовжували грати у кав'ярнях. Зокрема, популярною була кав'ярня «Авеню» на розі теперішнього пр. Свободи та вул. Коперника. Шахісти також збиралися у ресторані «Рітц», де зараз «Пузата хата» на розі вул. Січових Стрільців та Костюшка (Яремко. Шахи у ...).

Перша світова війна завадила розвитку шахів у Львові. Однак у 20-х рр. XX ст. шахи почали розвиватися з новою силою. У 1922 році відновлює діяльність ЛШК, у 1926 засновано товариство українських шахістів «Шаховий коник», що за кілька місяців перейменувався на лаконічне ТУШ. Почали виходити й спеціалізовані видання «Шаховий місячник», «Шахи», «Шахіст». Вели-

кий вплив на розвиток шахів мали запрошення видатних гросмейстерів – чемпіона світу Олександра Алехіна (Альохіна), Акіби Рубінштейна, Рудольфа Шпільмана та інших. Кращі львівські шахісти брати участь у Всесвітніх шахових олімпіадах за збірну Польщі (Яремко, 2009: 12).

Серед найвидатніших українських шахістів того часу варто зазначити: шахіста, який зміг зробити нічию із майбутнім одинадцятим чемпіоном світу з шахів Робертом Фішером, також він закінчив Львівський університет із званнями магістр філології та магістр права – Степана Попеля. Народився відомий шахіст 15.08.1907 р. у Комарниках у Турівському районі, на Львівщині, у сім'ї священника. У 1924 р. він здобув звання чемпіона з шахів Львівського університету. Протягом наступних років, незважаючи на сильну конкуренцію, став чемпіоном міста Львова, а в 1932–1933 рр. – Західної України. У 1926 р. з ініціативи С. Попеля у Львові засновано Товариство Українських Шахістів. ТУШ сприяло поширенню шахової гри не лише у Львові, а у на всій Галичині (Семенко, 1993: 83–86). У період з 1929 по 1944 роки, Степан Попель працював у якості особистого секретаря Митрополита Андрея Шептицького. Під час німецької окупації, він опублікував книгу з шахів для початківців під назвою «Початки шахіста». Уникаючи радянської окупаційної влади, він виїхав до Парижу, де тричі став чемпіоном у 1951, 1953 та 1954 роках. У 1956 році він приймав участь у відкритому чемпіонаті США, який відбувся в Оклахома-Сіті, і поділив четверте-восьме місце. Під час цього турніру Попель зустрівся з молодим Робертом Фішером, який в майбутньому став чемпіоном світу. Партія між ними завершилася внічию. Степан Попель помер 27 грудня 1987 року і був похований у місті Фарго, США (Яремко. Історія шахів ...).

Під час Другої Світової війни шахи втратили свою популярність як у всьому світі, так і на території України. Місто Львів не було винятком, але навесні 1942 року у газеті «Львівські вісті», в розділі «Зі спорту», було опубліковано невеличку замітку з наступним змістом: «Забута і занедбана нами гра нарешті ожила. Більшість колишніх членів Товариства українських шахістів об'єдналися тепер в рамках шахової секції спортивного товариства «Україна». Тут можна зустріти колишнього митця Львова С. Попеля, інженера М. Романишина, М. Турянського, Я. Шевчика, Мацюшенка, Л. Туркевича, Т. Кукича, Мороза та Мончука. Іншими словами, це справжня еліта шахового світу, яка може представляти українське шахове мистецтво».

Уже в 1943 році відбулася послідовність шахових міжміських турнірів, серед яких важливим подією була літня індивідуальна першість Львова. Цей турнір був організований за участю Йосипа Кобіва та голови Українського Центрального Комітету (УЦК) Володимира Кубійовича. У змаганнях приймали участь п'ять видатних шахістів: С. Попель, М. Турянський, М. Романишин, Л. Туркевич та Я. Шевчик. Перемогу в цьому турнірі здобув С. Попель, друге місце зайняв М. Турянський, а третє – М. Романишин.

Того ж 1943 року УЦК провів красивий шаховий чемпіонат серед команд спортивних товариств краю. Регіон було поділено на три райони: західний, східний і північний (Холмський). До першого потрапили «Україна» (Львів), «Тризуб» (Львів), УТТ І (Львів), «Лемко» (Сянік), «Сян» (Перемишль), «Дністер» (Миколаїв), «Зелеміль» (Сколе), «Скала» (Стрий), до східного – «Чайка» (Калуш), «Довбуш» (Коломия), «Богун» (Скалат), «Черник» (Станіславів), «Чайка» (Чортків) «Пробій» (Городенка), «Дністер» (Самбір), «Змагун» (Теребовля), «Стріла» (Копичинці). Північний район складався з трьох команд: «Буг» (Холм), «Червень» (Грубешів), «Богун» (Володава) (Гінда. Галицькі шахи ...).

У 1944 році С. Попеля зустрівся за шаховою дошкою з колишнім чемпіоном Радянського Союзу Федором Богатирчуком, однак ця зустріч відбулася в Польщі. Ці два шахіста стикалися влітку 1944 року у Кракові, де було домовлено про проведення матчу, складеного з 6 партій. Проте через обставини, пов'язані зі введенням «поліцейського годинника», п'яту партію матчу, яка за рахунком була 2:2, було перервано, і її догравання так і не відбулося.

Друга Світова війна розпорошила всіх видатних шахістів, які походили зі Львова. Після війни шахової еліти Львова вже не було. Наприклад, Генріх Фрідман загинув в концтаборі Освенцім. Степан Попель і Мирослав Турянський переїхали до Сполучених Штатів, брати Туркевичі оселилися в Канаді, а Ярослав Шевчик обрала Австралія. З п'ятох найсильніших українських шахістів, які родом з Львова, залишився лише Михайло Романишин, батько майбутнього міжнародного гросмейстера Олега Романишина.

Після війни шахове життя перекочувало з кав'ярень у клуби. У 1945 році владою було організовано перший такий клуб на початку вулиці Пекарської. Згодом він перемістився на площу Ринок, 8, та працював там до 1981 року. З площі Ринок його перенесли на вулицю Фредра, де він розташований до сьогодні. У цей час

у місті підростала когорта кандидатів у майстри спорту – Богдан Воробець, Рафаїл Горенштейн, Борис Каталимов, Вадим Голембо та інші (Яремко. Історія шахів ...).

Богдан Воробець був до речі викладачем Львівського університету та сильним шахістом-практиком. Ю. Лазарєв так описує пана Воробця: «Викладач математики Львівського університету Богдан Воробець багато років є одним з найсильніших шахістів міста. Його кращим партіям притаманна висока шахова культура. У турнірі, що мав статус півфіналу чемпіонату СРСР, він зміг обіграти видатного гросмейстера Л. Полугаєвського, який взяв перше місце, зазнавши лише одну поразку. У цьому ж турнірі грали також В. Савон, М. Тайманов та ряд інших відомих майстрів. Львів'янин розділив дванадцять-тринадцяте місце при 20-ти учасниках» (Лазарєв, 1982: 161).

Львів 1950-60-тих років пам'ятає видатного шахіста, яким став Леонід Штейн (1934–1973). Випускник Львівського університету з факультету журналістики, він народився в Кам'янці-Подільському і пережив війну разом з матір'ю та сестрою у Ташкенті, а його батько загинув від тифу внаслідок воєнних дій. Після переїзду до Львова родина Штейна отримала квартиру на вулиці Фредра, навпроти сьогоденного шахового клубу Львівського національного університету ім. І. Франка. Саме там він розпочав свою шахову кар'єру, проявивши видатний рівень реакції та інтелекту, що дозволило йому одночасно грати в шахи та більярд.

Леонід Штейн здобув звання першого гросмейстера Львова в 1962 році і став чемпіоном Української Радянської Соціалістичної Республіки у 1960 і 1962 роках. У 1963, 1965 та 1966 роках він також став чемпіоном всього Радянського Союзу. Однак не зважаючи на свій розум і талант, Штейн не зміг піднятися на вищий рівень і претендувати на звання чемпіона світу. Незважаючи на це, його шахові здібності були вельми поважні, і він міг гідно змагатися з найсильнішими шахістами, включаючи видатного американського гросмейстера та 11-того чемпіона світу з шахів – Роберта Джеймса Фішера.

Варто також зауважити, що Леонід Штейн, крім свого шахового обдарування, вів дуже негативний спосіб життя, який включав в себе куріння та вживання алкоголю. На жаль, він пішов з життя у надто ранньому віці, всього у 39 років.

Наступними львівськими гросмейстерами були вже учні Віктора Карта: Марта Літинська (Шуль), Адріан Михальчишин, Олег Романишин та Олександр Білявський, перші троє з них також

закінчили Львівський університет. Саме завдяки їм шаховий Львів прославився на увесь Радянський Союз та світ.

Марта Літинська (Шуль) стала чемпіонкою України у 1967 р. повторила успіх у 1977 р., чемпіонкою СРСР 1972 р., багато років була претенденткою на шахову корону (Семенко, 1993: 199); Олег Романишин став чемпіоном Європи 1973 р. серед юніорів і переміг у Кубку СРСР, він – переможець командних чемпіонатів світу серед молоді (як і О. Білявський, А. Михальчишин, Й. Дорфман), триразовий чемпіон Європи, учасник Всесвітніх шахових олімпіад (1978, 1996, 1998, 2000), чемпіон світу у складі команди України (2001) (Семенко, 1993: 190–191); Адріан Михальчишин – переможець Всесоюзного турніру молодих майстрів 1977 р., низки міжнародних турнірів (Яремко, 2009: 12–13).

Особливу увагу на популяризацію шахів в місті Львові звернули у 1982 році з відкриттям шахового клубу. Володимир Пехота, тодішній голова міста Львова та голова шахової федерації, став ініціатором цього процесу. За останнім часом цей клуб перетворився на осередок підготовки молодих талановитих шахістів. Наразі на вулиці Фредра, 1, залишилась дитячо-юнацька школа «Дебют», яка виховала більше десятка гросмейстерів, які успішно представляють Україну на міжнародних змаганнях.

Загалом, 90-ті рр. ХХ ст. були тяжкими часами для шахістів у країнах колишнього Радянського Союзу. Багато гросмейстерів через кризу виїжджали за кордон. Проте з кінця 1990-х – поч. 2000-х рр. формується потужна Львівська шахова школа, яка стала не лише найкращою в Україні, але й однією із найсильніших у світі. Великою заслугою у цьому є праця Володимира Грабінського, який виховав 13 міжнародних гросмейстерів, за що визнаний кращим тренером у світі за версією FIDE (Шуста, Литвинець, 2017: 29–30).

В архіві Львівського університету зберігаються декілька документів про відрядження університетських шахістів на різні змагання та збори на території України, з яких можна зробити висновки про діяльність студентських шахів в університеті. Наприклад: наказ ректора М. Максимовича № 120 від 27.02.1971 р. про відрядження команди шахістів університету у Київ на фінал змагань на приз газети «Радянська освіта» серед спортклубів вузів України з 25.02 по 6.03.1971 р. (АЛНУ ім. І. Франка. Ф. Р-119. Оп. 6. Спр. 258. Арк. 115); наказ ректора М. Максимовича № 86 від 17.02.1973 р. про відрядження студентів-шахістів університету у Слов'янськ на фінальні зма-

гання на приз газети «Радянська освіта» з 19.02. по 03.03.1973 р. (АЛНУ ім. І. Франка. Ф. Р-119. Оп. 6. Спр. 277. Арк. 197); наказ ректора І. Вакарчука № 654 від 16.05.1995 р. про відрядження команди шахістів університету у Краматорськ на II літню Універсіаду України з шахів з 18.05 по 30.05.1995 р. (АЛНУ ім. І. Франка. Ф. Р-119. Оп. 6. Т. 5 (Д-34) Арк. 154); наказ ректора І. Вакарчука № 781 від 21.04.2003 р. про проведення десятиденного навчально-тренувального збору для повноцінної підготовки до змагань VI літньої Універсіади України збірної команди Університету з шахів (АЛНУ ім. І. Франка. Ф. Р-119. Оп. 6. Т. 5 (Д-34). Арк. 140).

На сучасному етапі розвитку шахів в Університеті відбуваються турніри, змагання серед працівників та студентів. Популяризаторською роботою серед студентів займається майстер спорту України з шахів та старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту С. Попович, проводячи групові заняття із шахів. Також велика кількість шахістів Львівського університету з нетерпінням чекаю відкриття Шахового клубу Університету на вул. Фредра, 1, аби проявити себе та покращити свій рівень гри. Незважаючи на поки що офіційно не відкритий шаховий клуб університету, там вже проводяться турніри та чемпіонати всеуніверситетського масштабу.

Висновки. Отже, шахи в Львівському університеті відомі давно, вони мають тривалу історію становлення та розвитку, від звичайних студентських компаній любителів цієї гри до функціонування спеціалізованого шахового клубу. Звичайно, як будь-який спортивний клуб він мав

свої злети та падіння, однак ці перешкоди не завадили залишити в університеті традиції шахових баталій до сьогоднішнього дня. Львівський університет має у своїй історії багатьох відомих та сильних шахістів, які гідно представляли цей спорт на міжнародній арені та на локальних чемпіонатах. За весь час існування шахового мистецтва у університеті, звідти випустилося 12 міжнародних гросмейстерів, таких як: Леонід Штейн, Олег Романишин, Адріан Михальчишин, Марта Літинська (Шуль), Андрій Волокітін, Михайло Олексієнко, Наталія Букса, Назар Фірман, Володимир Ветошко, Юрій Криворучко, Юрій та Андрій Вовки. Звичайно, це не цілий список сильних шахістів доля, яких була пов'язана з університетом. Львівський університет – це місце, протягом історії, яке як не найкраще сприяло розвитку інтелектуальної свідомості студентів та викладачів, а шахи – це спорт, який чітко підкреслює інтелектуальні можливості, творче мислення для подальшого життя та розвитку.

Університет завжди був місцем, де формувалися і розвивалися різні види мистецтва та науки. Історія шахів у Львівському університеті є важливою частиною цього процесу, вона свідчить про те, як вивчення та практика гри впливали на інтелектуальний розвиток спільноти та сприяли її культурній спадщині.

Історія шахів у Львівському університеті свідчить про те, як ця гра стала важливою частиною життя університетської спільноти, сприяючи розвитку раціонального та стратегічного мислення серед студентів та викладачів, і залишаючи свій слід в історії культурного життя Львова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка, фонд Р-119, опис 6, справа 258, 115 аркуш.
2. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка, фонд Р-119, опис 6, справа 277, 197 аркуш.
3. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка, фонд Р-119, опис 6, Т. 5 (Д-34), 154 аркуш.
4. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка, фонд Р-119, опис 6, Т. 5 (Д-34), 140 аркуш.
5. Лазарев Ю. Творчість шахістів України. Київ : Здоров'я, 1982. 190 с.
6. Михальчишин А. Львів – Шахова столиця України. Львів : Євросвіт, 2016. 304 с.
7. Попель С. Початки шахіста. Краків-Львів : Українське видавництво, 1943. 108 с.
8. Семенко Ю. Шахи в Україні. Нарис з історії шахової гри на українській землі і в діаспорі. Львів : Каменяр, 1993. 224 с.
9. Шуста І., Литвинець А. Розвиток шахів на Львівщині, *Студентська наука* Секція 1. 2017. С. 29–31.
10. Яремко І. Романтик шахів і його епоха. Степан Попель. Львів : Євросвіт, 2009. 240 с.
11. Гінда В. Галицькі шахи за німецької влади. URL: <https://zbruc.eu/node/13499> (дата звернення: 11.10.2023).
12. Яремко І. Історія шахів у Львові. URL: https://zaxid.net/istoriya_shahiv_u_lvovi_n1329692 (дата звернення: 11.10.2023).
13. Яремко І. Шахи у «Віденській кав'ярні». URL: https://zaxid.net/shahi_u_videnskiy_kavyarni_n1383921 (дата звернення: 11.10.2023).
14. “Turniej szachowy”. *Gazeta Lwowska*, 14 грудня 1894.

REFERENCES

1. Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [Archives of Ivan Franko Lviv National University], fond R-119, opys 6, sprava 258, 115 arkush. [in Ukrainian].
2. Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [Archives of Ivan Franko Lviv National University], fond R-119, opys 6, sprava 277, 197 arkush. [in Ukrainian].
3. Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [Archives of Ivan Franko Lviv National University], fond R-119, opys 6, T. 5 (D-34), 154 arkush. [in Ukrainian].
4. Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [Archives of Ivan Franko Lviv National University], fond R-119, opys 6, T. 5 (D-34), 140 arkush. [in Ukrainian].
5. Lazariiev Yu. (1982). *Tvorchist shakhistiv Ukrainy* [Creativity of chess players of Ukraine]. Kyiv : Zdrovya, 190 s. [in Ukrainian].
6. Mykhalchyshyn A. (2016). *Lviv – Shakhova stolytsia Ukrainy* [Lviv is the chess capital of Ukraine]. Lviv : Eurosvit, 304 s. [in Ukrainian].
7. Popel S. (1943). *Pochatky shakhista* [Beginnings of a chess player]. Krakow-Lviv : Ukrainian Publishing House, 108 s. [in Ukrainian].
8. Semenko Yu. (1993). *Shakhy v Ukraini. Narys z istorii shakhovoi hry na ukrainskii zemli i v diaspori* [Chess in Ukraine. An essay on the history of the game of chess on Ukrainian land and in the diaspora]. Lviv : Kamenyar, 224 s. [in Ukrainian].
9. Shusta I., Lytvynets A. (2017). “Rozvytok shakhiv na Lvivshchyni” [Development of chess in the Lviv Region]. *Student Science Section 1*. S. 29–31 [in Ukrainian].
10. Yaremko I. (2009). *Romantyk shakhiv i yoho epokha*. Stepan Popel. [Romantic chess and his era. Stepan Popel]. Lviv : Eurosvit. 240 s. [in Ukrainian].
11. Hinda V. «Halytski shakhy za nimetskoi vlady» [Galician chess under German rule]. URL: <https://zbruc.eu/node/13499> (accessed : 11.10.2023) [in Ukrainian].
12. Yaremko I. «Istoriia shakhiv u Lvovi» [History of Chess in Lviv]. URL: https://zaxid.net/istoriya_shahiv_u_lvovi_n1329692 (accessed : 11.10.2023) [in Ukrainian].
13. Yaremko I. “Shakhy u “Videnskii kaviarni”” [Chess in the “Vienna Coffee House”]. URL: https://zaxid.net/shahi_u_videnskiy_kavyarni_n1383921 (accessed : 11.10.2023) [in Ukrainian].
14. “Turniej szachowy” [Chess tournament]. *Gazeta Lwowska*, 14 december 1894 [in Polish].